

מרן שר התורה נשאל: האם בעל תשובה יכול לשמש כמלמד בחיידר?

וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נְתָנָה לִי מִן הָעֵץ וְאֶכֶל (ג, יב).

באחד מימי 'בין הזמנים' נסענו לעיר דוד ולנקבת השילוח. ההליכה בתוך השילוח מיוחדת ומרתקת. חושך, מים ופנסים, בשילוב שירים שמחים, הוא מתכון לטיול מהנה. אך אני התרגשתי במיוחד ממשפט אחד פשוט של המדריך.

המדריך חבש כובע –טמבל, כזה שלבשו ה'חלוצים' בעבר. הדרכתו ההיסטורית לוותה בהקראת פסוקים מהתנ"ך, הקשורים לעיר דוד, לירושלים העתיקה ובית המקדש. המדריך תיאר בפרוטורוט, מתוך הנ"ך, צום שקבעו בני ישראל, לאחר נבואת ירמיהו על החורבן, והוא אמר שבפסוקים עצמם לא מוזכר האם היה זה צום עצוב, כמו צום תשעה באב, שהוא צום שנועד לאבל וצער, או צום שמח, כמו יום כיפור, שנועד לחזרה בתשובה. וכך אמר המדריך עם הכובע-טמבל: "ביום כיפור אנו צמים, אך זהו צום שמח, כי מכפרים בו את כל העבירות שלנו. צמים, כדי לעשות חשבון נפש ולחזור בתשובה, אבל בעצם זה יום שמח, יום של מחיקת חטאים..."

ואני התרגשתי, והזדעזעתי.

הזדעזעתי שהאמת האמיתית הזאת אינה כה פשוטה ושורשית אצלי, עד שאם אני שומע אותה, בפשטות חינוכית, מאדם זר לי, לפחות לפי חולצתו ומכנסיו הקצרים, אני כה נרגש.

והרי זה כה נכון. "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים". הקב"ה, אבינו אוהבנו, רוצה לטהרנו, למחול על עוונותינו ביום הכיפורים. שמחה!!

בספר "העקידה", יצירתו הנודעת של החכם השלם והקדוש רבי יצחק ערמאה ז"ע"א, שכל הקדמונים מצטטים מדבריו בקביעות, אלפי (!! פעמים.

ה"עקידה" מצטט את דברי אחד מגדולי החכמים, הקובע שהקב"ה היה חייב לברוא בעולמו לפחות אדם אחד שלא יחטא לעולם בשום חטא. לא יתכן, כותב אותו חכם גדול, שהקב"ה לא "יצליח" לברוא ולו יהודי אחד בעולמו שלא יעבור עבירה. כי אם באמת לא היה ולא יהיה אדם שכזה, אם כן מדוע בא אלוקינו בתביעה לבריותיו ומבקש מהם שלא לחטוא. והרי כולם, ללא יוצא מן הכלל, חוטאים, ואם כן, מוכח שעצם יצירת האדם מחייבת אותנו לחטוא. מסיבה זו, טען אותו החכם, בהכרח שמשה רבינו לא חטא לעולם, וחטא מי מריבה, הכאת הסלע, לא נחשב כלל לחטא אמיתי.

ה"עקידה" חולק עליו בנחרצות. הוא מצטט את הפסוק "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" וקובע שההבדל בין אלוקים לאדם הוא בכך שאדם הוא יצירה גשמית, ויצירה גשמית מחויבת למעוד, ליפול ולחטוא, ולו פעם אחת בחיים. "לו היה בעולם אדם שלא יחטא לעולם, הרי בהכרח שהוא אינו אדם, אלא יצירה רוחנית", קובע ה"עקידה". אם כן, מדוע הקב"ה בא בתביעות לחוטאים, הרי הם לכאורה, היו "חייבים" לחטוא מעצם טבעם כבני אדם?

זהו, שלא.

ה"עקידה" מדגיש בנחרצות שהקב"ה בא בטרוניה על גודל החטא וצורתו. נכון הוא שהיית מחויב לחטוא, מעצם היותך בן תמותה גשמי. אך ביכולתך היה לחטוא חטא קטנטן. חטא הנובע מטעות בשיקול הדעת, כפי שאירע למשה רבנו ע"ה, אך לא לעבור, חלילה וחס, על חטאים הנובעים מתאוות או ממידות רעות.

גם אם האדם "מחויב" לחטוא מעצם טבעו, עדיין יכול הוא לסנן את חטאיו ולא להתגעל ולהתפלש בעפר החטאים הבזויים, או בחטאים שהיה יכול להתגבר ולא לעבור עליהם.

ולכן, כותב ה"עקידה", כיוון ש"אדם" וה"חטא" הם שני דברים החייבים לצעוד יחדיו, לפחות פעם אחת בחיים, לכן נתן הקב"ה את התשובה, בה יכול כל אדם לשוב מחטאו ולמוחקו.

ה"עקידה" מסביר שהאדם, מעצם היותו מגושם ולא רוחני לחלוטין, מחויב לחטוא ולהתרחק משורשו העליון, ובכדי לאזן ולמחוק את הריחוק הזה, ברא הקב"ה את התשובה. החטא, לפחות חטא קל שבקלים, הוא מחויב המציאות, וגם התשובה שכנגדה היא דבר מתבקש וברור. וכשאנו מרגישים ריחוק נוראי וצער, וגם הרבה יאוש, על שלא הצלחנו לעמוד בכל המשימות שהצבנו לעצמנו במשך השנה, עלינו לשנן שאנחנו לא מלאכים. אנחנו בני אדם, העשויים מחומר ומדם, מלב, עור ועצמות. אדם חוטא, ולכן צריך לשוב בתשובה.

וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתַתָּה לִּי מִן הָעֵץ וְאָכַל (ג, יב).

וביאר הספורנו: 'נָתַתָּה לִּי מִן הָעֵץ. וְהִיָּתָה לְמִכָּשׁוֹל. וּבָזָה יַחַס אֲשַׁמְתּוּ לְקוֹנּוֹ, תַּמּוּרֵת הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִיָּתָה רְאוּיָה לוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה דָּוִד בְּאָמְרוֹ אֶל נָתַן: 'חָטָאתִי'.

הביקורת הגדולה שנמתחה על אדם הראשון על שלא התעלה לומר מיד "חטאתי", מסביר הגרי"י בייפוס בספרו 'ילקוט לקח טוב', מתבאר בדברי רבי ירוחם ממיר בספרו 'דעת תורה', המבאר שמתחילת יצירת האדם, מעצם טבע יצירתו, ניתן לו כח התשובה. ממילא כשהוא אינו מכיר מיד בחטאו, הרי שכח זה נפגם אצלו והוא חטא גדול. חטאת? פעלת כנגד רצון ה'? חזור בך מיד!!

"אָדָם יְסוּדוֹ מֵעֶפֶר. וְסוּפּוֹ לְעֶפֶר. בְּנִפְשׁוֹ יִבֶּיֶא לְחֶמֶז. מְשׁוּל כְּחָרֶס הַנֶּשֶׁפֶר. כְּחָצִיר יֵבֵשׁ. וְכָצִיץ נוֹבֵל. כְּצֵל עוֹבֵר. וְכָעָנָן כָּלָה. וְכָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת. וְכָאֶבֶק פּוֹרֵחַ. וְכָחֶלֶם יְעוּף", ומבהיר בעל ה"עקידה" שאכן, זוהי מציאות האדם. עפר, חציר יבש, אבק פורח וחלום יעוף, ולכן הוא חוטא ומתרחק משורשו העליון. וריחוק זה הוא זה שיצר את מציאות התשובה.

&&&&

במהלך פגישת רבני אלעד עם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, לקראת פתיחת מגבית הימים הנוראים של 'קופת מתן בסתר אלעד', אמר מרן שליט"א כי יש

לתמוך באופן מיוחד ולסייע כפי הצורך ליהודים ששבו בתשובה, עזבו את אורח חייהם החילוני והגיעו להתגורר בעיר חרדית.

במענה לשאלתי, השיב הגר"ח שליט"א כי אכן, כאשר צריך לסייע כספית למשפחות בעלי תשובה מעוטי יכולת, יש לסייע להם בצורה מיוחדת. מרן שליט"א הצביע על דברי 'ספר החינוך', הכותב שכפי שהתורה ציוותה לאהוב ולסייע לגרי הצדק, כך צריך לאהוב ולרחם בכל לב על אלו הרחוקים מבני משפחותיהם, עירם וחבריהם. מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א השיב גם שגם בימינו צריך לבדוק היטב האם רמת החיים ומגורי הנצרכים, עומדת בסטנדרטים הרגילים, ואם הנצרכים חיים ברמת חיים גבוהה מידי, על גבאי הצדקה להבהיר להם שבצב שכזה, הם אינם זכאים לתמיכה כלכלית מהציבור. "והכל לפי הענין", הטעים הגר"ח שליט"א.

את הסיפור הבא שמעתי מכלי ראשון, ממנהלי החיידר בעצמם: מנהלי חיידר באלעד נכנסו אל מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א ושאלו האם הם יכולים למנות בעל תשובה למלמד בכיתה בחיידר. רבי חיים הסתובב בכסאו, שלף כרך רמב"ם מארון הספרים הסמוך, דיפדף לרמב"ם הלכות תשובה והחל להקריא לאט ובהטעמה: "וְאֵל יִדְמָה אָדָם בְּעַל תְּשׁוּבָה שֶׁהוּא מְרַחֵק מִמַּעֲלַת הַצִּדִּיקִים מִפְּנֵי הָעוֹנוֹת וְהַחֲטָאוֹת שֶׁעָשָׂה. אֵין הַדָּבָר כֵּן, אֱלֹא אֲהוּב וְנֶחֱמָד הוּא לִפְנֵי הַבּוֹרֵא כֹּאֲלוֹ לֹא חָטָא מְעוֹלָם. וְלֹא עוֹד אֱלֹא שֶׁשָּׂכְרוּ הָרַבָּה, שֶׁהָיָה טַעַם טַעַם הַחֲטָא וּפְרִשׁ מִמֶּנּוּ וְכַבֵּשׁ יָצָרוֹ, אָמְרוּ חֲכָמִים מְקוֹם שֶׁבְּעָלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין אֵין צִדִּיקִים גָּמוּרִים יְכוּלִין לַעֲמֹד בּוֹ, כְּלוּמָר מַעֲלָתָן גְּדוּלָּה מִמַּעֲלַת אֱלוֹ שֶׁלֹּא חָטָאוּ מְעוֹלָם מִפְּנֵי שֶׁהֵן כּוֹבְשִׁים יָצָרָם יוֹתֵר מֵהֶם"....

והתשובה היתה ברורה מאד...

(קטעים מתוך הספר החדש 'מחשבה בפרשה', הכולל לקחי מוסר ותבונה, סיפורי מופת, עובדות מגדולי ישראל, הגיונות מחשבה ופניני תורה והלכה, בצירוף הליכות והנהגות ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א. הפצה ראשית: יפה נוף).